

# SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Reklama vsak četrtak in volja s pošiljavo vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 8 K, pol leta 4 K in za štiri leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge tujevine 6 K. Kdor hoče sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo "Slovenskega Gospodarja" v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udje "Katastralnega društva" dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta 5, 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta 5, 5. — Vse prejemne naročnine, inserate in reklamacije, se dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Ne zapre reklamacije so pošiljne proma.

Današnja številka obsega 12 strani.

## Dvoboj.

Nemški državni kancelar Betman-Holveg, je v ponedeljek, dne 7. aprila, v velikem političnem govoru dokazoval potrebo, da se število nemškega vojaštva pomnoži. Nekatera mesta v tem govoru so za nas avstro-ogrsko Slovence velezanimiva. Mi jih doslovno navedemo:

"Če se naj vname evropska vojska, v kateri si bodo stali Slovani in Germani nasproti, potem bomo občutili škodo, da je mesto, katero je zavzemala do slej Turčija, deloma zasedeno od jugoslovanskih držav. Ta sprememba, ki ima svoje posledice tudi v vojaško-političnem oziru, se je dolgo časa pripravljala. Sedaj, ko se je pokazala celo v večjem obsegu, kakor smo pričakovali, bi ravnali brezvestno, ako bi s to izpremembo ne računali. Vendar pa nočem trditi, da je vojska med Slovani in Germani neizogibna. Marsikateri to trdijo, vendar je to zelo nevarno početje!"

"Samo plemensko nasprotstvo med Slovani in Germani gotovo ne bo povzročilo vojske med nami in Rusijo."

"Vkljub naši zvezi z Avstro-Ogrsko in Italijo moramo stati Nemci bolj kakor katerakoli druga država na straži. Med vsemi državami trozveze mejimo ravno Nemci z zapadno in vzhodno mejo tako, da ločimo slovenski svet od Francozov. Na dve strani lahko pride naša koža v nevarnost."

Iz teh mest, kakor iz vsega Betman-Holvegovega govora zveni zavest, da je glavna naloga Nemčije in z njo zvezane Avstro-Ogrske in Italije boj proti Slovanstvu. Nemčija hoče biti pripravljena na veliki svetovni dvoboj med Nemštvom in Slovanstvom. Nemec čuti, da mu le od ene strani preči nevarnost, namreč od slovanske. Zato trepeti pred Rusijo ter s strahom občuduje njeno gospodarsko in vojaško moč, zato je nevoljen nad zmago balkanskih Slovanov, zato tudi ne privošči okrepitev avstro-ogrskih Jugoslovancev. Vse priprave Nemčije se vršijo, da bo dovolj močna za vojsko proti Slovanom in njih prijateljem. V tem postopanju pa je morajo vsled zveznih dolžnosti podpirati tudi Avstro-Ogrska in Italija.

Tudi Avstro-Ogrska! Da nemška država vidi v Slovanih svoje naravne nasprotnike, je razumljivo. Nič razumljivo pa nam ni, zakaj bi morala tudi Avstro-Ogrska deliti z Nemčijo protislovansko politiko.

## Naša tiskarna.

Tiskarna sv. Cirila je od svojega začetka do danes gotovo najvažnejši kulturni (prosvetni) zavod za spodnještajerske Slovence. Koliko tisoč dobrih knjig, koliko milijonov slovenskih listov, ki so probujali ljudstvo narodno in versko, je že razširila med Stajerci! Brez tiskarne sv. Cirila bi stajerski Slovenci ne bili tako naglo in celotno prišli do narodne in verske zavednosti.

V začetku je bila tiskarna majhna. Imela je samo 3, primeroma male tiskalne stroje, katere so gonile krepke moške roke. Leta 1892 je prevzelo Katoliško tiskovno društvo tiskarno v svojo last. Od tedaj se je vedno bolj širila. Leta 1892 so se morali povečati prostori; leta 1898 se je kupil motor (gonilni stroj) za 3 konjske sile. Leta 1902 si je oskrbela tiskarna velik dvocilindrični brzotiskalni stroj. Obenem je kupila tudi aparat (pripravo), ki sam zлага liste. L. 1905 je postal motor premali in ni mogel gnati vseh strojev obenem. Zato je bilo treba misliti na nov motor. Kam ga postaviti, ker ni bilo nobenega prostora? Treba je bilo prostore povečati. Ker prejšnja hišna lastnica ni hotela zidati, je moralo Katoliško tiskovno društvo kupiti celo hišo, da je potem na dvorišču pozidalo nadstropje in tako dobilo prostore za delavce. L. 1905 se je torej naročil motor za 15 konjskih sil. Uvedla se je tudi elektrika v hišo, ki daje luč in gonilno moč za stroje. Vendar motor ni bil veliko vreden; treba je bilo veliko popravil in čitatelji "Slovenskega Gospodarja" so mnogokrat občutili, da tiskarna ni mogla pravočasno dotiskati lista, ker ji je delal motor sitnosti in ni hotel goniti strojev. V takem slučaju morajo biti čitatelji vedno potrpežljivi! Ne smejo se takoj hudovati nad tiskarno in nad uredniki, ako list tu in tam pride malo bolj pozno. Tiskarna bi sama rajši ko bogve kaj list odposlala, a če se pokvari stroj, ne

Po zadnjem (1910) ljudskem štetju ima Avstro-Ogrska nad 51 milijonov prebivalstva; od teh je 24 milijonov Slovanov in le 12 milijonov Nemcev! Kako pridemo torej mi Slovani do tega, da bi delali politiko za manjšino in naravnost proti sebi! Zahteva avstro-ogrskih Slovanov mora biti, da se osvobodimo objema Nemčije in da se približamo slovanskim državam na Balkanu in Rusiji. Gotovo je, da je kaj takega ta trenutek nemogoče in da tudi prihodnjih 24 ur še ne bo mogoče, ker se je Avstrija, ravno zaupajoč na pomoč Nemčije, katere pa ni dobila, tako globoko zapletla v balkanske zadeve, toda za prihodnje mora biti geslo avstro-ogrskih Slovanov: Proč od Nemčije in ob stran slovanskih držav!

Nemčija si z nikomur na svetu ni dobra, z nami le toliko, kolikor nas rabi in izrablja. Z Anglijo, Francijo in Rusijo se bori bodisi za vojaško, bodisi za gospodarsko premoč. Zato se oborožuje neprestano in z njo se moramo oboroževati tudi mi. Sedaj vzdržuje Avstro-Ogrska v miru 414.679 mož vojaštva ter 158 bojnih ladij s 1339 topovi in 16.500 mož pomorskega vojaštva. A še je vse premalo. Zaradi Nemčije potrebujemo novih vojakov. Z njimi pridejo seveda tudi nova plačila, ne glede na to, da ima Avstro-Ogrska že blizu 15 milijard državnega dolga. Prijateljstvo z Nemčijo je naša poguba, je škodljivo in nenaravno. Pri dvoboju med Germanstvom in Slovanstvom mora biti naše mesto ob strani Slovanov.

## Na Balkanu.

Brodovje velevalisti krogi pred Črno goro in ono zemljo, ki se bo nekaj v bodočih časih krstila na ime Albanija. Velevalisti hočejo s svojim brodom povedati, česar niso Črnogorci in Srbi po brzotjavu hoteli razumeti, da namreč ne smejo oblegati nadalje Skadra in da morajo Srbi zapustiti zasedena pomorska mesta v budoči Albaniji. Toda tudi tega jezika, ki ga govorijo velevalisti z brodom, Črnogorci in Srbi ne morejo razumeti. Pravijo, mir s Turčijo še ni sklenjen, Albanija še ni ustanovljena, vsled tega nima nihče pravice, nas motiti v naših bojnih načrtih. Črnogorci se tudi vprašujejo, zakaj so jim pustile vesile mesece in mesece streljati na Skader, sedaj pa naenkrat ne, čeprav se ni nič dogodilo, kar bi ta preobrat opravičevalo.

Vse velevalisti se udeležujejo grožnje proti Črnogorcem in Srbom, le Rusija ne. Proti splošnemu

more tiskati in stroj se mora poprej popraviti, kar traja vsaj 2 do 3 dni.

Ker je torej motor delal vedno sitnosti, je vodstvo tiskarne leta 1911 sklenilo kupiti rajši nov motor, kakor plačevati popravila in pri tem imeti še vsek čas sitnosti.

Naročil se je nov motor Dieslove sestave za 20 konjskih sil. Stari pokvarjeni motor je vzela tovarna in je za staro železje postavila še drugi novi motor za 8 konjskih sil. Tako ima tiskarna zdaj 3 motorje in se ne more lahko zgoditi, da bi se oviralo tiskanje, kajti ako odpove veliki motor, lahko ženeta vse stroje oba mala motorja. Nove motorje je postavila znana tvrdka Langen in Wolf, ki dela priznane izborne stroje, od katere ima tiskarna tudi prvi mali motor, ki že zdaj 15 let izvrstno služi. Nova motorja se poganjata s surovim oljem. Motor se spravi v tek s pomočjo stisnjene zraka, ki se hirani v veliki železni posodi. Surovega olja rabi motor jako malo. Na podlagi dosedanje izvrstne izkušnje s temi motorji moremo trditi Langen in Wolf kar najtopleje priporočati.

Končno si je kupila tiskarna 2 aparata, ki vlagata papir v stroj. Prej so to delale ženske. A pri 14.000 iztisih, kakor se tiska "Slovenski Gospodar", je to jako mučno in dolgotrajno delo, zato so se oskrbeli vlagalniki.

Tiskarna je torej zdaj prenovljena in z vsemi potrebami napravami preskrbljena. Upamo, da se bo dela naprava dobro obnesla in točno vršila svoje naloge.

Katoliško tiskovno društvo je v zadnjem času tudi prenovilo hišo in na novo uredilo prodajalno. — Prej je bila prodajalna temna, primeroma mala, nizka in ni bilo prostora za zaloge. Vse reči so oile druga vrh druge in pomešane med seboj, ker jih radi premalega prostora ni bilo mogoče urediti. Zdaj pa je

pričakovano se udeležujeta pomorske uprizoritve tudi Italija in Francija. Toda niti francosko niti italijansko ljudstvo ne odobrava postopanja svojih vlad. Posebno italijanska javnost je nevoljna, kajti italijanska kraljica Jelica je hčerka črnogorskega kralja Nikite ter je zaradi svoje ljubeznivosti in lepote penavažno priljubljena med italijanskim ljudstvom. Zato smatra ljudstvo postopanje vlade kot žaljenje svoje kraljice, kar znači veliko neznost v čustvovanju italijanskega naroda.

Ker ladje s svojim izprehodom ne bodo ustrašile in uklonile niti Črnogorcev niti Srbov, zato se z napetostjo pričakuje nadaljnjih korakov od strani vesil. Nadaljni koraki, s kojimi se more doseči kaj več uspehov kakor z izprehajalnimi vožnjami, pa so edino le — sila. Toda kakor hitro se rabi sila, je lahko dvojno mogoče: da Rusija zapusti Srbe in Črnogorce, ali pa da Rusija z orožjem poseže vmes v prilog Srbiji in Črni gori. Potem pa imamo svetovno vojsko. Razmerje med Rusijo in Avstrijo je skrajno napeto.

Nevarnosti je še torej dovolj, in sedanja gotovo ni zadnja. Sedaj naganjajo velevalisti Srbe in Črnogorce iz Albanije, pozneje še pride Grška na jugu Albanije na vrsto. Tudi Grška ne bo šla iz albanskih krajev, kakor hitro zagleda kako nasprotno ladjo na morju. Tudi tukaj bo še prišlo do zapletljajev.

"Skader ali smrt."

S tem vzklikom stopajo Črnogorci v boj za Skader. Na kraljevo povelje se je dne 31. marca začel generalni naskok na skaderske utrbe. Glavni in najhujši boj se je vršil za utrbo na Tarabošu. Vel. Taraboš je visok 570 metrov, Mali Taraboš pa, ki je močnejše utrjen, ima višino 394 m. Taraboške utrbe so večinoma iz betona in so enake onim v nekdanjem Port-Arturju. Dne 31. marca so se srbske in črnogorske čete z veliko silo navalile na utrbe. Boj je bil silno krvav na celi črti. Med tem ko so morale črnogorsko-srbske čete rezati skoro na vsak korak bodeče žične ograje, so metali Turki z visokih taraboških utrb oženj med vrste napadalcev. Vendar hrabri črnogorsko-srbski junaki so že prvi in drugi dan zavzeli 3 najvažnejše utrbe na Velikem Tarabošu in Mali Bardanjo. Popoldne dne 1. aprila se je udalo dvoje nadaljnjih utrb. Boj ni prenehal niti popold. Manjši srbski in črnogorski oddelki so se splazili v obližje turških okopov in so metali dinamitne bombe na sovražnika. Tako so prišli oblegovalci dne 2. ap.

prodajalna res moderna, svila, lepa, prostorna, izborna urejena. V prodajalni dobijo vse tiskovine za župnijske, šolske, občinske in posojilniške urade ter za društva. Dalje se dobi papir vsake vrste: ministrski, kancelijski, konceptni, dokumentni, za pisma itd. Sploh ima prodajalna Tiskarne sv. Cirila na razpolago vse najraznovrstnejše potrebščine za pisarne. Poleg tega prodaja tudi trgovske knjige, svileni papir, lampijone, papirne servijete, konfete, serpentine, vence iz papirja itd. V prodajalni dobijo tudi mošnje za denar, vizitke, pisma, cigarete in smodke, močne, fino izdelane, iz usnja.

Pozabiti pa ne smemo tukaj bogate zaloge devocijonalij, ki si jo je zadnje leto oskrbela tiskarna. Leta in leta je nosilo naše ljudstvo denar za devocijonalije v neslovenske prodajalne, ker ni bilo nikjer slovenske trgovine za to. Zdaj si je tiskarna oskrbela vse potrebne. Na prodaj ima: velike stenske podobice v okvirjih in brez njih. Malih podobice in obhajilnih podob ima tisoče in tisoče na izbiri. Nadalje ima veliko zalogo križev, finih in priprostih, lesenih in niklajstih, velikih in malih. Poleg tega je v zalogi veliko tisoč rožnih vencev in svetinje ter vseh podobnih nabožnih predmetov.

Katoliško tiskovno društvo je torej v zadnjem času res storilo velik korak naprej ter uredilo svoje podjetje res moderno in potrebam slovenskega ljudstva! V Tiskarni sv. Cirila v Mariboru imaš svoj veličastni kulturni zavod. Tam dobiš dobre slovenske liste, knjige in molitvenike; tam dobiš tudi razne nabožne predmete in pisarniške potrebščine. Kadar kaj takega potrebuješ, pojdi vedno v prodajalno Tiskarne sv. Cirila v Mariboru, Koroška cesta, št. 5. Kupi vse te reči pri svojem domačem slovenskem podjetju. Ako pa ne moreš priti osebno kupovat v Maribor, pa piši dopisnico in dobiš boš vse, kar potrebuješ, po pošti. Postreglo se ti bo dobro in točno.